

Dabas lieguma “Durbes ezera pļavas” palieņu pļavu atjaunošana notiek Latvijas Dabas fonda īstenotā LIFE-Daba projekta “Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai” ietvaros.

Šī projekta ietvaros rasts arī finansējums informatīvā bukleta izdošanai.

Projekta norises laiks: 2004.–2008. g.

Sadarbības partneri: Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, 22 pašvaldības, to skaitā Durbes novada dome.

Finansētāji: Eiropas Komisijas LIFE-Daba programma, Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma, Pasaules Vides fonds, Latvijas Republikas Vides ministrija.

Norises vietas: 15 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas – *Natura 2000* vietas visā Latvijā: Durbes ezera pļavas, Kalnciema pļavas, Sitas un Pededzes palīene, Mugurves pļavas, Pededzes lejtece, Dvietes palīene, Burgas pļavas, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Rūjas palīene, Burtnieku ezera pļavas, Lielupes palīenes pļavas, Svētes palīene, Raķupes ieleja un Užavas augštece.

Projekta mērķi:

- ❖ bioloģiski vērtīgāko un pašlaik aizsargāto palieņu pļavu atjaunošana;
- ❖ ilgtspējīga palieņu pļavu apsaimniekošanas veicināšana, saglabājot apdraudētajām sugām piemērotus biotopus.

Natura 2000 - Eiropas aizsargājamo dabas teritoriju tīkls

Natura 2000 ir vienots aizsargājamo teritoriju tīkls visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas nozīmīgs dažādu īpaši aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu aizsardzībai un saglabāšanai. *Natura 2000* teritoriju tīkls aizņem 20% Eiropas Savienības valstu kopējās teritorijas (Latvijā 11,9% valsts teritorijas, iekļaujot pavisam 336 īpaši aizsargājamas dabas teritorijas).

i Noderīga informācija

Liepājas reģiona tūrisma informācijas birojs

Adrese: Rožu laukums 5/6, Liepāja
Tālrunis: +371 63480808
www.liepaja.lv/turisms

Durbes tūrisma informācijas centrs

Adrese: Skolas iela 14, Durbe
Tālrunis: +371 27061770
www.durbe.lv

Izdevējs: Latvijas Dabas fonds, www.ldf.lv
Projekta vadītāja: Inga Račinska
Teksts: Mareks Kilups

Konsultanti: Andris Klepers, Rolands Lebus, Jānis Reihmanis

Foto: Edmunds Račinskis, Jānis Reihmanis, Rolands Lebus, Andris Klepers, latvijasdaba.lv

Karte: Latvijas Ornitoloģijas biedrība

Māksliniece: Kristīna Bondare
Iespiests Jelgavas tipogrāfijā

VIDES MINISTRIJA

The Nature Reserve “Durbes ezera pļavas”

The Nature Reserve “Durbes ezera pļavas” has been founded 2004 to preserve rare and specially protected species of birds and plants and biotopes including the Important Bird Area “Durbes ezers”. This Nature Reserve is included in the Network of the specially protected territories *Natura 2000* of the European Union. Size of the Nature Reserve is 596 ha; it includes also the northeast aquatorium of the Durbe Lake - Vecpils Cove, it is situated in Liepāja Region Durbe County, Dunalka and Vecpils Municipalities.

The most valuable in the Nature Reserve are the floodplain meadows along the Durbe Lake and Lāņupe River. These territories are suitable as breeding or resting and feeding ground for many different bird species during their migration. Protected biotopes like the Fennoscandian lowland species-rich dry to mesic grasslands and the Lowland hay meadows are widespread, other protected meadow biotopes are represented in smaller areas.

Meadows around the Durbe Lake have suffered from human activities - water level changes, pollution with following overgrowing, land ameliorating and changing to arable land, discontinuation of mowing and pasturing, turning to wasteland. Consequently some parts of these meadows are not so appropriate for birds anymore.

Palieņu pļavas, niedrājs un seklais Durbes ezera līcis ir piemērota dzīvotne niedru lījai. Attēlā pieaudzis tēviņš. Floodplain meadows, reedbeds and shallow bay of Durbe Lake is suitable habitat for breeding of the Western Marsh Harrier *Circus aeruginosus*. Old adult male in the picture.

In the Nature Reserve there are 279 plant species found, among them 4 protected species of European level as well as extreme rarity in Latvia – the Saw-wort *Serratula tinctoria*. Studying invertebrates, 488 butterflies species (two protected) and 11 dragonflies (one protected) are found here.

The Nature Reserve “Durbes ezera pļavas” is incorporated into the Important Bird Area “Durbes ezers”. There are 36 protected bird species of European level registered here. Meadows along the waterline are perfect for nesting, but during the migration also as resting ground for geese, swans and cranes. Meadows are the nesting place for Corncrakes *Crex crex*, Spotted Crakes *Porzana porzana*, Lapwings *Vanellus vanellus* and Redshanks *Tringa totanus*, there are also Ruffs *Philomachus pugnax*, Curlews *Numenius arquata* and Great Snipes *Gallinago media* observed. The Nature Reserve is a feeding ground for Lesser Spotted Eagle *Aquila pomarina*, White Tailed Eagle *Haliaeetus albicilla* and Osprey *Pandion haliaetus* and a nesting ground for Western Marsh Harrier *Circus aeruginosus* and Montagu's Harrier *Circus pygargus*. Reeds are occupied and nested by Great Bittern *Botaurus stellaris*, but in overgrown part of the Lake there is a colony of Black Tern *Chlidonias niger*.

Bebru darbība liegumā ir vēlama: aizsprosti kavē ūdens noteci un beбри attīra grāvmalas no krūmiem. Tomēr pielaujama arī to darbības ierobežošana gadījumos, kad tie bojā ceļus, mežaudzes ārpus dabas lieguma vai padara neiespējamu pļavu apsaimniekošanu. Beavers leave dual impact to the territory. They are preferable for keeping water level in floodplains higher and cutting down the bushes. From the other hand, they disturb to manage the floodplains or are damaging roads or forests outside the nature reserve overflowing them.

2006-2007 Latvian Ornithological Society elaborated the Nature management plan for the Nature Reserve “Durbes ezera pļavas” within frameworks of Latvian Fund for Nature realised LIFE-Nature project “Restoration of Latvian floodplains for EU priority species and habitats”. Preparing the Nature management plan additional researches of the territory have been done. The Plan is destined for next ten years, though it is not approved yet. The long-term goal of the Plan is to preserve and even increase the biological and landscape values of this territory by proper management measures.

According to the existing legislation, main field of land usage in the Nature Reserve is nature protection. Agricultural activities are accepted and supported here to improve biological diversity by pasturing or mowing. Within frameworks of LIFE-Nature project “Restoration of Latvian floodplains for EU priority species and habitats” there are several activities implemented – cutting off the bushes and regular mowing.

Territory of the Nature Reserve is not inhabited; there are not any significant cultural monuments situated. The opposite Bank of the Durbe Lake is occupied by the Durbe Town with smallest number of inhabitants in Latvia, though with rich history and culture. There are the ruins of medieval castle preserved as well as the Lutheran Church from 17th century.

Territory of the Nature Reserve “Durbes ezera pļavas” is not quite popular between tourists, though nature lovers and birdwatchers could visit it, keeping themselves attentive to surrounding nature.

Zivju gārņu kolonija ozolu audzē. Colony of nesting grey herons *Ardea cinerea* in oak tree forest.

LATVISKI / ENGLISH

Īpaši
aizsargājama
dabas
teritorija

Durbes ezera pļavas

DABAS LIEGUMS / NATURE RESERVE

BirdLife
IBA
PUTNIEM
NOZĪMĪGĀ VIETA

Dabas liegums “Durbes ezera pļavas”

Dabas liegums “Durbes ezera pļavas” izveidots 2004. gadā reto un īpaši aizsargājamo putnu un augu sugu, kā arī biotopu aizsardzībai. Liegumā ir iekļauta daļa putniem nozīmīgas vietas “Durbes ezers”. Lieguma platība ir 596 hektāri, tas aptver arī Durbes ezera akvatorijas ziemeļaustrumu daļu - Vecpils līkumu. Liegums iekļauts Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā *Natura 2000*. Administratīvi liegums atrodas Liepājas rajona Durbes novadā, Dunalkas un Vecpils pagastā.

Dabas vērtības dabas liegumā “Durbes ezera pļavas”

Pļavas Durbes ezera un Lāņupes krastos

Galvenā dabas vērtība liegumā ir palieņu pļavas Durbes ezera un Lāņupes krastos, kas dažādu sugu putniem ir piemērota dzīvesvieta vai atpūtas un barošanās vieta migrācijas laikā.

Durbes ezerā un tā apkārtnes pļavās ir notikušas daudzas ar cilvēka darbību saistītas pārmaiņas: vairākkārtēja ezera līmeņa mainīšana (jau kopš 20. gs. 30. gadiem), tā piesārņošana ar notekūdeņiem un lauksaimniecības ķīmiju, kas izraisījusi ezera aizaugšanu, ezera un pieteku krastu pļavu meliorēšana un upīšu gultņu iztaisnošana, meliorēto pļavu pārveidošana par aramzemi, pļaušanas un ganīšanas pārtraukšana, vēlāk lauksaimniecības zemju pamešana atmatā. Šo procesu rezultātā daļa pļavu mūsdienās ir aizaugusi ar krūmiem, citās lakstaugu sega ir pārāk augsta un blīva.

Citas dzīvotnes

Lāņupes ietekas rajons ir pārpurvojies, un pašlaik tur izveidojies zemais purvs. Mežu liegumā nav daudz. Vērtīgākā ir neliela ozolu audze - mikroliegums, kurā uzturas liela zivju gārņu kolonija, un nokaltusi applūdušu bērzu audze, kas ir piemērota dzīvesvieta daudzu sugu kukaiņiem un bagātīga barošanās vieta dzeņiem. Samērā lielu platību liegumā aizņem krūmi aizaugušās lauksaimniecības zemēs.

Periodiska pārplūšana ir viens no faktoriem, kas veicina teritorijas pievilcību putniem, it īpaši pavasaros migrējošiem ūdensputnu un bridējputnu bariem. Applūšanu ir būtiski saglabāt un veicināt.

Lai palielinātu teritorijas dabas daudzveidību, ir nepieciešams daļēji aizdambēt esošās meliorācijas sistēmas un atjaunot upes līkumus Lāņupes lejtecē.

Durbes ezers pēdējās desmitgadēs ir sācis pastiprināti aizaugt. Galvenais iemesls tam ir ezera ūdeņu piesārņojums ar notekūdeņiem un lauksaimniecības ķīmiju. Ezera saudzēšanā īpaši vajadzīgs vietējo pašvaldību un iedzīvotāju atbalsts, jo lielākā daļa Durbes ezera un tā sateces baseina atrodas ārpus lieguma teritorijas.

Augi

Plaši sastopami aizsargājami biotopi liegumā ir sugām bagātas atmatu pļavas un mēreni mitras pļavas, mazākās platībās izplatīti vairāki citi aizsargājamo pļavu biotopi. Liegumā konstatētas 279 augu sugas, to skaitā četras Eiropas nozīmes aizsargājamo augu sugas. Augu sugu skaits salīdzinoši nav liels, taču mitrajās pļavās aug īpaši šādiem apstākļiem pielāgojušies retāki augi.

Tauriņi un spāres

Dabas liegums “Durbes ezera pļavas” ir izcila teritorija putnu aizsardzībai, taču citu dzīvnieku grupu izpētei šajā teritorijā nav pievērsta tik liela uzmanība. Vairāk pētītie bezmugurkaulnieki ir tauriņi (liegumā konstatētas 488 sugas). Novērotas divas īpaši retas un aizsargājamas tauriņu sugas - lielais skābeņu zeltainītis un zeltlapes plakankode, kuras dzīves cikls ir pilnībā saistīts ar Latvijā retu, bet liegumā sastopamu augu krāsu zeltlapi. Dabas lieguma teritorijā konstatētas 11 spāru sugas, kas ir pietkā daļa no Latvijā sastopamajām. No tām viena ir aizsargājama - zaļā dižspāre.

Putni

Dabas liegums “Durbes ezera pļavas” ietilpst starptautiski putniem nozīmīgā vietā “Durbes ezers”. Tā teritorijā ir konstatētas 36 Eiropas nozīmes aizsargājamas putnu sugas. Pļavas ezera krastos ir izcila vieta vairāku pļavu putnu sugu ligzdošanai, bet migrācijas laikā Durbes ezeru un tā apkārtni kā atpūtas un barošanās vietu izmanto lieli zosu, gulbju un dzērviu bari.

Ezera krastu pļavās ligzdo griezes, ormaniši, ķīvītes, pļavu tilbītes, šeit sastapti gugatņi, kuitalas un pasaulē apdraudēta putnu suga ķikuts. Pļavas ir lieliska barošanās vieta mazajam ērglim, bet ezers jūras ērglim un zivju ērglim. Šie plēsīgie putni ligzdo ārpus lieguma, savukārt niedru un pļavu lījai Durbes ezera pļavas ir ne vien piemērota barošanās, bet arī ligzdošanas vieta. Ezera krastu niedrājos ligzdo lielais dumpis, bet aizaugušajā ezera daļā ir melno zīriņu kolonija un blakus ezeram meža pudurī atrodas iespaidīga zivju gārņu kolonija.

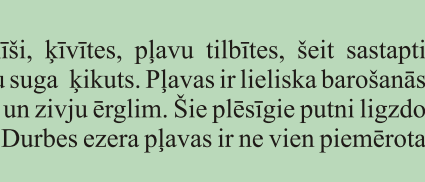
Putnu rudens un pavasara migrācijas laikā Durbes ezera pļavās uz atpūtu, barošanos un nakšņošanu nolaižas ievērojami gājputnu bari. No simta līdz pat dažiem tūkstošiem migrējošu dzērviu, bridējputnu, ziemeļu un mazo gulbju un vairāku sugu zosu un pīļu ir viens no galvenajiem priekšnoteikumiem teritorijas atbilstībai putniem starptautiski nozīmīgas vietas statusam.

Durbes ezera pļavās aug krāsu zeltlape, kas citviet Latvijā sastopama tikai dažās vietās.

Melnais zīriņš Latvijā sastopams tikai tam piemērotās vietās -ezeros, vecupēs un dīķos ar zemu peldošu veģetāciju. Melno zīriņu kolonijas ir nepastāvīgas, bet ligzdojošo pāru skaits gadu no gada ievērojami svārstās, tādēļ ir sevišķi būtiski nodrošināt šīs sugas aizsardzību.

Lielākais migrējošo putnu skaits Durbes ezera pļavu liegumā konstatēts 2007. gada martā, kad šeit vienlaikus uzturējās vairāk nekā 2000 zosu, 1500 pīļu un 500 gulbju. Liela daļa putnu barojas tuvākās apkārtnes laukos, bet nakšņo Durbes ezera pārplūdušajās pļavās.

Durbes ezera pļavu aizsardzība un apsaimniekošana

Dabas aizsardzības plāns

2006.–2007. gadā Latvijas Ornitoloģijas biedrība izstrādāja dabas lieguma “Durbes ezera pļavas” dabas aizsardzības plānu Latvijas Dabas fonda īstenotā LIFE-Daba projekta “Palieņu pļavu atjaunošana ES sugām un biotopiem” ietvaros. Dabas aizsardzības plāns būtu paredzēts turpmākajiem desmit gadiem, taču Dunalkas pagasta padomes un atsevišķu zemes īpašnieku pretenziju dēļ pagaidām tas nav apstiprināts. Tikmēr teritorijā spēkā ir vispārējie noteikumi, kas attiecas uz dabas liegumu, kā tas paredzēts Ministru kabineta noteikumos nr. 415 par “Īpaši aizsargājāmām dabas teritorijām”.

Sagatavotajā dabas aizsardzības plānā izvirzītais ilgtermiņa mērķis ir saglabāt un apsaimniekošanas pasākumu rezultātā palielināt teritorijas bioloģisko un ainavisko vērtību. Liegumā plānots izveidot divu veidu funkcionālas zonas: dabas lieguma zona (99% lieguma teritorijas) un neitrālā zona. Liegumā ietilpstošās Durbes ezera akvatorijas daļā ir plānots noteikt sezonālu uzturēšanās liegumu.

Saimnieciskā darbība un plānotie apsaimniekošanas pasākumi

Galvenais dabas lieguma teritorijas izmantošanas veids saskaņā ar likumdošanu ir dabas aizsardzība. Lielākā daļa dabas lieguma teritorijas atrodas privātīpašumā, pārējā – pašvaldību īpašumā. Saskaņā ar lieguma dabas aizsardzības plānu un pašvaldību teritorijas plānojumiem dabas liegumā ir iespējama lauksaimnieciskā darbība. Dabas lieguma teritorijā nav atļauta būvniecība.

Līdz 20. gs. 40. gadiem nozīmīgākais lauksaimniecības veids šeit bija ganīšana un siena pļaušana. Pēc meliorācijas svarīgāka kļuva aramzemju apstrādāšana. Pēdējās desmitgadēs lieguma teritorijas neliela daļa aizvien ir aramzeme, pļaušana notiek mazā daļā teritorijas, bet ganīšana tikpat kā nenotiek. Bioloģiskās daudzveidības veicināšanai vēlama būtu tieši ganīšana, kā arī pļaušana. Nākotnē iespējama dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošana liegumā, pārveidojot meliorācijas sistēmas un veidojot līkumus iztaīsnotajā Lāņupē.

Projekta “Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai” ietvaros ir veikti pasākumi

Kultūrvēsturiskās vērtības

Dabas lieguma teritorija nav apdzīvota un tajā nav ievērojamu kultūrvēsturisku pieminekļu. Pašā liegumā atrodas vienīgi arheoloģiskais piemineklis – Ķiepes strauta apmetnes vieta.

Liegumam pretējā - Durbes ezera dienvidu galā atrodas Durbe, kas pēc iedzīvotāju skaita ir mazākā pilsēta Latvijā, tomēr lepojas ar senu un bagātu vēsturi. Pilsētā saglabājušās 13.gs. celtās Livonijas ordeņa pils drupas un 17.gs. būvētā Durbes luterāņu baznīca, kas ir izcils kultūrvēstures piemineklis ar simtiem gadu senām lietišķās mākslas vērtībām interjerā. 1260. gadā tagadējā Durbes teritorijā notika ļoti nozīmīga kauja Baltijas krusta karu laikā, kurā žemaišu karaspēks sakāva Livonijas ordeņa krustnešus. Kaujas vietā uzstādīta piemiņas zīme. Netālu no Durbes, tuvāk ezeram, atrodas Līgoti, kur var apskatīt to, kas saglabājies no Līgotu muižas.

Tūrisms

Dabas liegums “Durbes ezera pļavas” nav tūristu iecienīts. Teritorijas dabas aizsardzības mērķi nav saskaņojami ar ievērojamu tūristu pieplūdumu, tomēr dabas tūristi un putnu vērotāji, ievērojot saudzējošu attieksmi pret dabu, liegumu varētu apmeklēt.

Durbes ezera pļavas pagaidām nav kļuvušas par iecienītu putnu vērošanas vietu, taču nākotnē labai draudzīgam tūrismam šeit iespējams attīstīties.

Lai šie apmeklējumi nenodarītu kaitējumu putniem un citām dabas vērtībām, tiem ir jānotiek saskaņā ar dabas aizsardzības plānu tam paredzētajās zonās, savukārt pašvaldībām jāparūpējas par informatīvu zīmju izvietošanu. Nākotnē varētu izveidot informatīvus standus, ugunsкуру un apmetņu vietas, bet līdzās dabas lieguma teritorijai uzbūvēt ainavas un putnu vērošanas torni, no kura varētu pārskatīt pļavas liegumā. Durbes ezers varētu būt piemērota vieta, kur apskatīt Latvijā retas dabisku pļavu ainavas un samērā lielu putnu sugu bagātību. Putnu vērotāji šeit, iespējams, sastaps jūras ērgli, zivju ērgli un melno zīriņu, vakara krēslā no niedrājiem skanēs lielā dumpja balss, bet palienes pļavās būs dzirdamas griežu un ormanišu dziesmas. Savukārt putnu migrācijas laikā, jo īpaši pavasarī, ir novērojami lieli zosu, gulbju un dzērviu bari.

Apmeklējot dabas liegumus, īpaši svarīgi ievērot videi draudzīgu uzvedību:

- ❌ atkritumus paņēm līdzī, aiz sevis neko neatstājot;
- ❌ netraucē putnus, vērojot tos, īpaši to ligzdošanas vai migrācijas laikā;
- ❌ neplūc puķes un retus augus;
- ❌ ugunsкуру kurini tikai šim mērķim paredzētās vietās un ievēro ugunsdrošību;
- ❌ nakšņošanai teltī izvēlies tūristiem labiekārtotas apmetņu vietas ārpus lieguma teritorijas;
- ❌ iepērcies vietējos veikalos un atbalsti vietējo uzņēmējdarbību;
- ❌ cienī vietējo iedzīvotāju tradīcijas un dzīvesveidu.